

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

9. Про практику застосування судами законодавства у справах про злочини неповнолітніх : постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/va005700-04>.

10. Про нотаріат : Закон України від 2.09.1993 р. № 3425-XII / Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12/print1443111009476728>.

11. Самбор М. А. Встановлення особи правопорушника під час складання протоколу про адміністративне правопорушення: прогалини та колізії чинного законодавства України, зумовлені результатами непослідовності правового забезпечення адміністративної реформи / М. А. Самбор // Вісник Дніпропетр. ун-ту імені Альфреда Нобеля: Серія «Юридичні науки». – № 2 (3). – 2012. – С. 11–18.

Khrystov O.L., Drandabula K.I. Peculiarities of investigation of crimes committed minors engaged in vagrancy. The article deals with some peculiarities of investigation of crimes of minors engaged in vagrancy, by the National police officers, as well as analyzes the statistics of criminal offences committed by the above persons. Автори доходять висновку, що однією з особливостей розслідування злочинів, вчинених неповнолітніми, що займаються бродяжництвом, є встановлення особи неповнолітнього злочинця. Це є вагомою проблемою при розслідуванні даних кримінальних правопорушень і підлягає врегулюванню на законодавчому рівні. Одним із напрямків врегулювання зазначеної проблематики, на наш погляд, є створення державної біометричної бази даних, яка буде містити інформацію про особу від її народження, у тому числі з урахуванням відбитків пальців рук та сітківки ока.

Keywords: *minors, homelessness, investigation, criminal offences.*

Надійшла до редакції 06.06.2017

Александрова А.Ю.

ад'юнкт

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

УДК 343.343.5

ОКРЕМІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМ РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УХИЛЕННЯ ВІД ПРИЗОВУ ЗА МОБІЛІЗАЦІЄЮ

Досліджено форми реалізації кримінальної відповідальності за ухилення від призову за мобілізацією, на підставі чого обґрунтовано внесення змін до санкції ст. 336 Кримінального кодексу України.

Ключові слова: *злочин, склад злочину, покарання, реалізація кримінальної відповідальності, позбавлення волі, особа злочинця, обороноздатність, призов, мобілізація, захист країни.*

Постановка проблеми. Конституція України у ст. 17 проголосила, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою усього Українського народу. Ніхто з громадян України за усі роки незалежності не міг собі уявити, що таке положення Основного Закону буде надактуальним вже впродовж трьох років з початку російської агресії проти України. Фактичний стан неоголошеної війни зумовив перегляд усіх сфер суспільного розвитку та їх правового забезпечення, в тому числі правового забезпечення охорони найважливіших суспільних відносин, а також запобігання тим злочинам, про можливість вчинення яких у мирний час ніхто навіть не замислювався.

До одного з них належить ст. 336 Кримінального кодексу (далі – КК) України «Ухилення від призову за мобілізацією», яка до 2014 року жодного разу не була застосована. У зв'язку із цим варто навести мабуть вже «крилатий вираз» про те, що в ідеалі застосуванням кримінально-правової норми є її незастосування [1, с. 208].

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання кримінальної відповідальності за злочини у сфері недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації висвітлювали у своїх працях А.О. Данилевський, Ю.О. Данилевська, А.П. Мозоль, Р.С. Орловський, О.О. Пащенко, А.М. Притула, Є.Л. Стрельцов, В.В. Федосєєв, М.І. Хавронюк, В.В. Шаблистий та інші. Але з огляду на події останніх років у нашій країні та наявну практику застосування ст. 336 КК України, значний інтерес та новизну буде мати дослідження форм реалізації кримінальної відповідальності за цей злочин з урахуванням здобутків указаних та інших дослідників.

Мета даної роботи полягає у дослідженні форм реалізації кримінальної відповідальності за ухилення від призову за мобілізацією, на підставі чого зробити спробу обґрунтування або спростування необхідності внесення змін до санкції ст. 336 КК України.

Виклад основного матеріалу. Згідно з ч. 1 ст. 50 КК України, покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого.

Ст. 336 «Ухилення від призову за мобілізацією» складається з однієї з найменших диспозицій Особливої частини КК України, що повністю дублює назву статті, а санкція є безальтернативною – карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років. Можливо, як для авторів кримінального закону, так і для кожного з нас, за майже дванадцять років така конструкція норми видавалася цілком виправданою через її непомітність. Особливо це дисонує із тими статтями КК України, які законодавець змінював багато разів.

Разом з тим розпочата, проте неоголошена, війна призвела до необхідності забезпечення встановленого законами та іншими нормативно-правовими актами порядку підтримання бойової і мобілізаційної готовності Збройних Сил

України (далі – ЗСУ) та інших військових формувань України на рівні, що гарантує адекватне реагування на загрози національній безпеці держави (об'єкт складу ухилення від призову за мобілізацією у вузькому значенні).

Укази Президента України про часткову мобілізацію 2014–2015 років зумовили призов за мобілізацією десятків тисяч військовозобов'язаних чоловіків та деяких жінок – частину з цих громадян виконати конституційний обов'язок з охорони Батьківщини змусив страх бути притягнутим до кримінальної відповідальності за ст. 336 КК України; іншій, найменш численній, довелося відчувати на собі кару за ухилення від призову мобілізації.

Так, за офіційними даними Державної судової адміністрації (далі – ДСА) України, протягом 2014 року за вчинення злочину, передбаченого ст. 336 КК України, засуджено 139 осіб; за 2015 рік – 935 осіб; за 2016 рік – 220 осіб.

Для деталізації вказаних даних нами проаналізовано Форму № 6 «Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального покарання» звітності судової статистики ДСА України протягом 2014–2016 років. Отримано такі дані.

Усього осіб, вироки (постанови) щодо яких набрали законної сили у 2014 році – 148, засуджених – 139; 9 осіб, справи стосовно яких закрито (8 – звільнено від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки, 1 – у зв'язку із амністією).

Реальне позбавлення волі було призначено шести особам (понад 1 рік до 2 років включно – 5, понад 2 роки до 3 років включно – 1), одній особі призначено арешт, двом – громадські роботи, трьом – штраф.

Кількість засуджених осіб, яких звільнено від покарання з випробуванням – 120, внаслідок акта амністії – 7, призначено покарання із застосуванням статті 69 КК України – п'яти особам.

Усього осіб, вироки (постанови) щодо яких набрали законної сили у 2015 році – 1015, засуджених – 935, 5 осіб виправдано, 75 осіб, справи стосовно яких закрито (56 – звільнено від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки, 16 – у зв'язку із амністією, у зв'язку із смертю – 1, з інших підстав – 2).

Реальне позбавлення волі було призначено 44 особам (1 рік – 1, понад 1 рік до 2 років включно – 36, понад 2 роки до 3 років включно – 5, понад 3 роки до 5 років включно – 2), двом особам призначено обмеження волі, трьом особам – арешт, одній – виправні роботи, п'ятьом – громадські роботи, дев'ятьом – штраф.

Кількість засуджених осіб, яких звільнено від покарання з випробуванням – 867, внаслідок акта амністії – 4, призначено покарання за сукупністю злочинів 1 засудженому, за сукупністю вироків – 8, остаточно призначено покарання за сукупністю вироків (ст. 71 КК України) та із застосуванням ч. 4 ст. 70 КК України у вигляді штрафу – 1 засудженому, призначено покарання із застосуванням статті 69 КК України – 14 особам.

Усього осіб, вироки (постанови) щодо яких набрали законної сили у 2016 році – 251, засуджених – 220 осіб, 3 осіб виправдано, справи стосовно 28 осіб закрито (17 – звільнено від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки, 6 – у зв'язку із передачею на поруки, 5 – з інших підстав).

Реальне позбавлення волі було призначено 8 особам (1 рік – 1, понад 1 рік до 2 років включно – 5, понад 2 роки до 3 років включно – 2), 5 особам призначено штраф.

Кількість засуджених осіб, яких звільнено від покарання з випробуванням – 207, призначено покарання за сукупністю злочинів 1 засудженому, за сукупністю вироків – 5, остаточно призначено покарання за сукупністю вироків (ст. 71 КК України) та із застосуванням ч. 4 ст. 70 КК України у вигляді позбавлення волі понад 2 роки до 3 років включно – 1 засудженому, призначено покарання із застосуванням статті 69 КК України – 5 особам.

Як бачимо, знайшли своє відображення одразу три форми реалізації кримінальної відповідальності:

1) призначення покарання та його реальне відбування (причому як і передбачено ст. 336 КК України, так і із застосуванням ст. 69 КК України). Більш того, такий вид реалізації кримінальної відповідальності є найменш «реалізовуваним», оскільки реальне позбавлення волі було призначено лише 58 засудженим, обмеження волі – 2, арешт – 4, громадські роботи – 7, виправні роботи – 1, штраф – 17. Наведемо лише декілька прикладів.

1. Позбавлення волі.

Так, 23.12.2014 року Роздільнянський районний суд Одеської області визнав особу винуватою у вчиненні ухилення від призову за мобілізацією та засудив до двох років позбавлення волі за таких обставин.

ОСОБА_1 з 03.04.1996 року перебуває на обліку у Роздільнянському районному військовому комісаріаті Одеської області як військовозобов'язаний першої категорії загального військового обліку солдатів і сержантів запасу, за військовою спеціальністю «ВОС 837» (водій автомобіля). Відповідно до Указу Виконуючого обов'язки Президента України, Голови Верховної Ради України від 17.03.2014 року № 303/2014 «Про часткову мобілізацію», в Україні оголошено початок проведення часткової мобілізації. На виконання наказу зазначеного Указу, 25.03.2014 року ОСОБА_1 у приміщенні Роздільнянського районного військового комісаріату Одеської області оголошено про його мобілізацію до ЗСУ та викликано на 27 березня 2014 року до Роздільнянського військового комісаріату для призиву на військову службу у зв'язку з мобілізацією та направлення для проходження військової служби до військової частини А 2800 ЗСУ, дислокованої у с. Жовтень Біляївського району Одеської області.

Відповідно до ч. 1 ст. 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», громадяни зобов'язані з'являтися за викликом до військових комісаріатів для постановки на військовий облік та призначення на воєнний час.

У порушення зазначеної вимоги Закону, будучи попередженим про кримінальну відповідальність за ст. 336 КК України за ухилення від призову за

мобілізацією, ОСОБА_1 умисно, без поважних причин, з 27.03.2014 року по теперішній час не з'явився до Роздільнянського районного військового комісаріату Одеської області для призиву на військову службу у зв'язку із мобілізацією, ухилившись у такий спосіб від призиву за мобілізацією.

Вирішуючи питання про вид і міру покарання обвинуваченому, суд враховував *характер і велику ступінь суспільної небезпечності вчиненого кримінального злочину* (курсив наш. – А.А.), особу винного, характеристику – задовільну, його соціальне та сімейне становище. Обставинами, які пом'якшують покарання обвинуваченого ОСОБА_1, судом було визнано: щире каяття, визнання вини повністю, активне сприяння розкриттю злочину, задовільну характеристику з місця проживання, на обліку у лікарів нарколога та психіатра не перебуває.

За таких обставин, враховуючи усі пом'якшуючі обставини та відсутність обтяжуючих вину обвинуваченого обставин, суд прийшов до висновку, що виправлення обвинуваченого ОСОБА_1 неможливе без ізоляції його від суспільства. Інша міра покарання не буде відповідати *суспільній небезпеці скоєного злочину* (курсив наш. – А.А) [2].

2. Обмеження волі.

01 липня 2015 року Павлоградський міськрайонний суд Дніпропетровської області визнав винуватою та засудив особу до одного року обмеження волі за таких обставин.

ОСОБА_2 з 20 листопада 2006 року поставлений на облік до Павлоградського об'єднаного міського військового комісаріату Дніпропетровської області як військовозобов'язаний.

15 січня 2015 року Верховною Радою України було затверджено Указ Президента України № 15/2015 «Про часткову мобілізацію», згідно з яким оголошено призов військовозобов'язаних для забезпечення потреб ЗСУ, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, інших військових формувань України, визначених мобілізаційними планами з урахуванням резерву.

05 лютого 2015 року військовозобов'язаний ОСОБА_2 прибув до Павлоградського ОМВК Дніпропетровської області, розташованого за адресою: Дніпропетровська область, м. Павлоград вул. Кузнечна, будинок № 72 для проходження медичного огляду.

За результатами військово-лікарняної комісії ОСОБА_2 визнано придатним до військової служби в ЗСУ за військово-обліковою спеціальністю № 837037, зараховано до ВЧ № 3036 та визначено дату прибуття до пункту збору.

05 лютого 2015 року в приміщенні Павлоградського об'єднаного міського військового комісаріату військовозобов'язаному ОСОБА_2 працівником військового комісаріату ОСОБА_4 було вручено повістку на 07 годину 30 хвилин 10 лютого 2015 року для проходження служби за мобілізацією, де у відповідній графі військовозобов'язаний ОСОБА_2 поставив свій підпис. ОСОБА_2 було попереджено про кримінальну відповідальність у разі ухи-

лення від призову за мобілізацією та складено аркуш бесіди з військовозовоб'язаним ОСОБА_2, де останній поставив підпис у відповідній графі в аркуші бесіди.

10 лютого 2015 року о 07 годині 30 хвилин ОСОБА_2, з метою ухилитися від призову за мобілізацією, будучи придатним за станом здоров'я для проходження військової служби та не маючи правових підстав на відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації, без поважних причин, до пункту відправлення не прибув.

Таким чином, військовозовоб'язаний ОСОБА_2, усупереч вимогам ст. 65 Конституції України, ст.ст. 1, 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», Указу Президента України № 607/2014 від 22 липня 2014 року «Про часткову мобілізацію», з метою ухилитися від призову за мобілізацією, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачаючи його суспільно небезпечні наслідки і бажаючи їх настання, умисно, будучи належним чином попередженим про прибуття, будучи придатним за станом здоров'я для проходження військової служби, та не маючи правових підстав на відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації, 10.02.2015 року о 07 годині 30 хвилин не прибув до пункту відправлення.

Обвинувачений вчинив злочин, який належить до категорії середньої тяжкості, винним себе не визнав, раніше не судимий, працює, характеризується за місцем проживання позитивно.

При призначенні покарання суд враховував те, що вчинений обвинуваченим злочин має *підвищену суспільну небезпеку*, оскільки в даному випадку мобілізація пов'язується з умовами особливого періоду в державі – із загрозою нападу, небезпекою державній незалежності України. Вчинений ОСОБА_2 злочин, що передбачений розділом XIV КК України, має родовим об'єктом суспільні відносини, що забезпечують обороноздатність України, її незалежність, територіальну цілісність та недоторканність. Важливість цього об'єкта обумовлена тим, що відповідно до ст. 17 Конституції України, захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення економічної і інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою усього українського народу.

Враховуючи те, що обвинувачений вчинив злочин, який належить до категорії середньої тяжкості, є працездатним, характеризується позитивно, має на утриманні двох малолітніх дітей, має захворювання, то суд вважає за необхідне відповідно до ст. 69 КК України перейти до більш м'якого виду основного покарання, не зазначеного у ст. 336 КК України, та призначити обвинуваченому ОСОБА_2 покарання у вигляді обмеження волі, яке полягає у триманні особи в кримінально-виконавчих установах відкритого типу без ізоляції від суспільства в умовах здійснення за ним нагляду з обов'язковим залученням до праці. На думку суду, саме ці обставини істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину.

Дане покарання для обвинуваченого ОСОБА_2, з точки зору можливості досягнення таким покаранням тих цілей, що сформульовані в ч. 2 ст. 50 КК

України, на думку суду, з урахуванням вищевказаних обставин, буде необхідним та цілком достатнім для його виправлення та попередження вчинення ним злочинів [3].

3. Арешт.

13 листопада 2014 року Павлоградський міськрайонний суд Дніпропетровської області визнав винуватою особу у вчиненні ухилення від призову за мобілізацією та засудив до шести місяців арешту за таких обставин.

05.08.2014 року військовозобов'язаний ОСОБА_1, на виконання Указу Президента України № 607/2014 «Про часткову мобілізацію», для проходження медичного огляду прибув до Павлоградського міського військового комісаріату Дніпропетровської області.

За висновком медичного огляду військовозобов'язаний ОСОБА_1 був визнаний придатним до військової служби та того ж дня – 05.08.2014 року у приміщенні службового кабінету Павлоградського міського військового комісаріату Дніпропетровської області військовозобов'язаний ОСОБА_1 отримав повістку на 08 серпня 2014 року на 08.00 год. для відправлення до військової частини у команду № В4765.

Будучи заздалегідь попередженим про необхідність явки до Павлоградського міського військового комісаріату Дніпропетровської області на 08.00 год. 08.08.2014 року, достовірно знаючи про час та місце відправлення у війська у зв'язку з призовом за частковою мобілізацією, але маючи на меті злочинний умисел, направлений на ухилення від призову на мобілізацією, порушуючи вимоги ст. 65 Конституції України, ст.ст.1, 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», Указу Президента України № 607/2014 «Про часткову мобілізацію», порядок комплектування ЗСУ, не маючи на те поважних причин та правових підстав на відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації, керуючись небажанням бути призваним для несення служби в рядах ЗСУ, військовозобов'язаний ОСОБА_1 умисно ухилився від призову за мобілізацією, не з'явившись у визначений час до Павлоградського ОМВК.

Серед пом'якшуючих обставин суд враховував, що обвинувачений ОСОБА_1 раніше не притягався до кримінальної відповідальності та не судимий, має позитивну характеристику та малолітню дитину на утриманні [4].

17.12.2014 року Роздільнянський районний суд Одеської області затвердив угоду про визнання винуватості за таких обставин.

ОСОБА_2 з 27.04.2004 року перебуває на обліку у Роздільнянському районному військовому комісаріаті Одеської області як військовозобов'язаний першої категорії загального військового обліку солдатів і сержантів запасу, за військовою обліковою спеціальністю «ВОС 502» (начальник танкодрому). 25 березня 2014 року ОСОБА_2 у приміщенні Роздільнянського районного військового комісаріату Одеської області оголошено про його мобілізацію до ЗСУ та викликано на 27 березня 2014 року до Роздільнянського військового комісаріату для призову на військову службу у зв'язку із мобілізацією та направлення для ЗСУ. Відповідно до ч. 1 ст. 22 Закону України «Про мобіліза-

ційну підготовку та мобілізацію», громадяни зобов'язані з'являтися за викликом до військових комісаріатів для постановки на військовий облік та призначення на воєнний час. У порушення зазначеної вимоги Закону, будучи попередженим про кримінальну відповідальність за ст. 336 КК України за ухилення від призову за мобілізацією, ОСОБА_2 умисно, без поважних причин не з'явився 27 березня 2014 року, але з'явився 28 березня 2014 року та власноруч написав відмову від призову за мобілізацією, і по теперішній час не з'явився до Роздільнянського районного військового комісаріату Одеської області для призову на військову службу у зв'язку із мобілізацією, ухилившись у такий спосіб від призову за мобілізацією.

Згідно з угодою про визнання винуватості, підозрюваний ОСОБА_2 повністю та беззастережно визнав свою винуватість у злочині, передбаченому ст. 336 КК України. ОСОБА_2 за місцем проживання характеризується позитивно, до кримінальної, іншого виду відповідальності не притягувався, має на утриманні двох неповнолітніх дітей. За сукупністю даних обставин, які пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину, сторони погоджуються на застосування ст. 69 КК України та призначення ОСОБА_2 за ст. 336 КК України іншого, більш м'якого виду покарання, не зазначеного у санкції ст. 336 КК України, а саме штрафу у розмірі 30 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 510 гривень [5].

Висновки. Отже, одного виду покарання у вигляді позбавлення волі у санкції ст. 336 КК України явно не достатньо для реалізації функцій кримінального права та призначеного покарання, для реалізації завдань кримінального закону. Більш того, застосування безальтернативного позбавлення волі та «повальне» звільнення від його відбування з випробуванням змушують суди застосовувати ст. 69 КК України. Наведені приклади лише якісно доповнюють наші пропозиції.

По-перше, до санкції ст. 336 КК України слід внести зміни та доповнення – передбачити значний розмір штрафу (від однієї до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян) – щоби зробити вчинення цього злочину матеріально не вигідним – не хочеш служити – сплати штраф.

По-друге, слід передбачити громадські роботи, щоби зробити вчинення цього злочину морально не вигідним.

По-третє, альтернативою позбавленню волі на строк до п'яти років має стати покарання у вигляді обмеження волі на такий самий строк.

Перспективним напрямком подальших досліджень вбачається дослідження інших форм реалізації кримінальної відповідальності за ухилення від призову за мобілізацією – звільнення від кримінальної відповідальності за цей злочин та звільнення від покарання та його відбування.

Бібліографічні посилання

1. Туляков В. О. Призначення покарання / В. О. Туляков, А. С. Макаренко // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2013. – № 1 (1). – С. 208–227 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/visnik_yg/1/13.pdf.
2. Матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень [Електронний ресурс]. –

Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42039076>.

3. Архів Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області за 2015 рік // Справа № 185/3812/15-к.

4. Архів Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області за 2014 рік // Справа № 185/10687/14-к.

5. Матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41967082>.

Aleksandrova A.Yu. Specific results of research of forms of realization of criminal responsibility for evasion from conscription. The forms of realization of criminal responsibility for evasion from the conscription were investigated, on the basis of which justified changes to the sanction of Art. 336 of the Criminal Code of Ukraine.

Art. 336 "Evasion from conscription" consists of one of the smallest dispositions of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine, which completely duplicates the title of the article, and the sanction is without alternative - punishable by imprisonment for a term of two to five years.

It was established that one type of punishment in the form of imprisonment in the sanction of Art. 336 of the Criminal Code of Ukraine is clearly not sufficient for the implementation of the functions of criminal law and punishment imposed, in order to fulfill the objectives of the criminal law. Moreover, the use of non-alternative deprivation of liberty and "total" exemption from his trial by force compel the courts to apply Art. 69 of the Criminal Code of Ukraine.

Proposed to the sanction of Art. 336 of the Criminal Code of Ukraine to make changes and addenda - to provide for a significant amount of a fine (from one to five thousand non-taxable minimum incomes of citizens) – to make the commission of this crime materially disadvantageous - you do not want to serve - to pay a fine. Public works should be foreseen in order to make the crime morally disadvantageous. An alternative to deprivation of liberty for a term up to five years should be punishment in the form of a restriction of freedom for the same term.

It is stated that the prospective direction of further studies is the investigation of other forms of criminal responsibility for evasion from the call for mobilization - exemption from criminal liability for this crime and release from punishment and his serving.

Keywords: *crime, punishment, realization of criminal responsibility, imprisonment, offender, defensiveness, prizes, mobilization, protection of the country.*

Надійшла до редакції 25.04.2017